

INSTYTUT
KULTURY
POLSKIEJ

Widok. Teorie i praktyki kultury wizualnej.

tytuł:

Uchodźcy: obrazy migracji, pamięć w ruchu

autor:

Zespół Redakcyjny

źródło:

„Widok. Teorie i praktyki kultury wizualnej” 14 (2016)

odsyłacz:

<http://pismowidok.org/index.php/one/article/view/419/841/>

wydawca:

Instytut Badań Literackich PAN
Instytut Kultury Polskiej UW
Widok. Fundacja Kultury Wizualnej

Uchodźcy: obrazy migracji, pamięć w ruchu

Zarówno z powodu historii, jak i polityki współczesnej w Polsce można spotkać uchodźców głównie w obrazach z innych części świata. Choć w ostatnich latach migracja stała się gorącym tematem politycznym – niczym w krajach od dziesięcioleci praktykujących wielokulturowość – przemiana ta odbyła się bez żadnej istotnej modyfikacji samego społeczeństwa. Coraz szczelniejsze odgradzanie się od wszelkich innych, na czele z tymi, którzy docierają do nas z miejsc objętych konfliktami zbrojnymi, rządzonych przez dyktatury albo ogarniętych klęskami żywiołowymi, wymusza traktowanie obrazów jako narzędzi podtrzymywania i pogłębiania lęków. Fantazmat obcego zostaje w ten sposób ściśle powiązany z jego widzialnością, chociaż ta ulega redukcji i stereotypizacji, a niekiedy nawet świadomej manipulacji.

W czternastym numerze „Widoku” postanowiliśmy zająć zupełnie inną postawę zarówno wobec samych uchodźców, jak i ich wizualnych przedstawień. Chcemy pozwolić im zaistnieć w sposób zróżnicowany, swobodny i refleksyjny. Dlatego oddajemy głos autorom, którzy przyglądają się obrazom odważnie i czule, bez konieczności lękliwego odgradzania się od nich czy uciekania do wytartych klisz. Chodzi nam więc nie tylko o pokazanie, że zjawisko migracji można postrzegać inaczej niż dziennikarze telewizyjni i populistyczni politycy, ale także, że patrzenie to może tworzyć interesujące i zróżnicowane efekty. W numerze czytelnik znajdzie więc analizę różnych sposobów przedstawiania imigranta w komiksie francuskim (Martyna Steckiewicz), ale także będzie miał okazję przyjrzeć się z bliska pojedynczej fotografii prasowej i temu jak odzwierciedla ona debatę publiczną na temat migracji w społeczeństwie duńskim (Włodzimierz Karol Pessel). Wyjątkowo dużo miejsca poświęcamy artystom, bo to oni najczęściej przełamują stereotypy w patrzeniu na uchodźców. Aleksander Kmak analizuje film *Awaria* Philipa Scheffnera; Paweł Mościcki pisze o twórczości Laury Waddington oraz o serii zdjęć Estefanii Peñafiel Loazizy; zaś Iwona Kurz interpretuje projekty artystyczne Margot Sputo i komentuje najnowsze filmy poświęcone uchodźcom. Oddajemy też głos samym artystom:

wywiady z Anną Konik i Arno Gisingerem, artystami często nawiązującymi do tematyki migracyjnej, uzupełniają główny blok tematyczny.

Ważnym wątkiem pojawiającym się w wielu tekstach tego numeru jest historyczny wymiar współczesnych przedstawień uchodźców rozumiany zarówno jako nawiązywanie do przeszłości, jak i konstruowanie ram przyszłej pamięci na temat tego, co dzieje się tu i teraz. W tym sensie czternasty numer „Widoku” nawiązuje do przedsięwzięcia jednego z redaktorów, Pawła Mościckiego, który w zeszłym roku, wraz z kilkoma europejskimi instytucjami, przygotował internetowy atlas wizualny poświęcony właśnie temu problemowi. *Refugee Atlas* (refugeeatlas.com), inspirowany dziedzictwem badań nad obrazem Aby'ego Warburga, stanowi istotny kontekst dla całego numeru. I właśnie dziedzictwa losów uchodźczych, jego obrazu i przekazu, dotyczy on w swym najbardziej ogólnym wymiarze.

Zespół redakcyjny